

Nr 86

Av herr **Hallén m. fl.**, angående anslag till nybyggnad för Musikaliska akademien med musikhögskolan, m. m.

Musikaliska akademiens och musikhögskolans nybyggnadsfråga har sedan decennier varit brännande. På därom av byggnadsstyrelsen gjord framställning uppdrog Kungl. Maj:t den 7 februari 1947 åt styrelsen att anordna en allmän pristävling rörande förslag till nybyggnad för Musikaliska akademien, musikhögskolan och musikhistoriska museet å ett staten tillhörigt, inom kvarteren Artilleristen och Fyrverkaren i Stockholm beläget område utmed Valhallavägen och Lidingövägen öster om Stadion.

Totalkostnaderna för det med första pris belönade förslaget beräknades av byggnadsstyrelsen på grundval av prisläget den 1 juli 1952 till 8 500 000 kronor, varav 3 600 000 kronor belöpte på lokaler för musikhögskolans undervisning, 2 000 000 kronor på centralbyggnad, omfattande entré och en stor orgelsal, samt 2 900 000 kronor på akademiens bibliotek och musikhistoriska museet. För budgetåret 1953/54 äskade byggnadsstyrelsen i skrivelse den 7 november 1952 ett anslag på 1 500 000 kronor till påbörjande av byggnadsföretaget. I skrivelsen diskuterar styrelsen möjligheterna att genomföra byggnadsföretaget i etapper och framhåller önskvärdheten av att början göres med musikhögskolans undervisningslokaler.

På förslag av statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet beviljades för budgetåret 1953/54 900 000 kronor för igångsättande av den första etappen, för budgetåret 1954/55 2 400 000 kronor för fortsatta arbeten och för budgetåret 1955/56 300 000 kronor för slutförande av denna första etapp, vilket sålunda avser undervisningslokaler för musikhögskolan.

För budgetåret 1955/56 hemställde byggnadsstyrelsen jämväl om anvisande av ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor för utförande av andra etappen, omfattande en centralbyggnad som skall inrymma huvudentré och en stor orgelsal.

Med hänsyn till nödvändigheten av att iakttaga restriktivitet i fråga om investeringsverksamheten ansåg sig departementschefen inte böra tillstyrka byggnadsstyrelsens hemställan om 2 000 000 kronor till utförande av den andra etappen.

I likalydande motioner till 1955 års riksdag — I: 68 av herr Sandler m. fl. och II: 303 av herr Hallén m. fl., i vilka olägenheterna med uppehåll mellan etapperna påpekades — hemställdes att riksdagen måtte besluta att i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag anvisa ett investeringsanslag av

2 000 000 kronor för utförande av den andra etappen i nybyggnad för Musikaliska akademien med musikhögskolan.

Statsutskottet anförde i utlåtande nr 58/1955 i anledning av dessa motioner bl. a. följande:

Utskottet hyser full förståelse för vad i motionerna anförts därom, att byggnadskomplexets utförande i etapper medför olägenheter beträffande såväl undervisning och biblioteksverksamhet som administrationen och att det fördenskull är angeläget, att övergångstiden mellan första etappens färdigställande och hela byggnadsföretagets fullbordande blir så kort som möjligt. Det vore från dessa synpunkter otvivelaktigt lämpligast, att arbetet med andra etappen kunde igångsättas i omedelbar anslutning till första etappens slutförande. Utskottet har likväl icke funnit sig böra för ifrågavarande ändamål förorda en utökning av investeringen för nästa budgetår eller en omfördelning av densamma. Utskottet anser sig således icke böra tillstyrka bifall till motionerna i denna del utan biträder i förevarande avseende Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t snarast möjligt till förnyad prövning upptager frågan om erforderlig kapitalinvestering för fortsättande av ifrågavarande byggnadsföretag med andra och tredje etapperna.

Riksdagen beslöt i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

I skrivelse den 31 augusti 1955 framlade byggnadsstyrelsen efter samråd med Musikaliska akademiens styrelse förslag rörande viss ändring av etappindelningen, innebärande att den andra etappen skulle utökas till att jämte centralbyggnad med entré och orgelsal omfatta även administrationsbyggnaden. Därigenom skulle olägenheten med splittringen av akademiens lokaler under byggnadstiden på två fastigheter belägna på betydande avstånd från varandra bli mindre kännbar. Sammanlagda kostnaderna för den andra etappen i dess utökade omfattning beräknas av byggnadsstyrelsen till 2 925 000 kronor. Då utförandet av den andra etappen beräknades kräva en tid av mer än ett år, äskade styrelsen för budgetåret 1956/57 ett investeringsanslag av 1 925 000 kronor, motsvarande ca två tredjedelar av den angivna totalkostnaden.

Departementschefen ansåg sig inte ha möjlighet tillstyrka, att medel anvisades till påbörjande av andra etappen av nybyggnaden för Musikaliska akademien med musikhögskolan.

I likalydande motioner till 1956 års riksdag — I: 236 av herr Sandler m. fl. och II: 105 av herr Hallén m. fl., i vilka olägenheterna med uppehåll mellan etapperna ytterligare påtalades, samtidigt som det framhölls, att de i andra etappen ingående rivnings-, sprängnings- och schaktningsarbetena till en beräknad kostnad av 500 000 kronor borde utföras under budgetåret 1956/57 för att det redan ofrånkomliga uppehållet mellan färdigställandet av första och andra etapperna inte onödigtvis skulle förlängas — hemställdes, att riksdagen måtte besluta att anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor för utförande av rivnings-, sprängnings- och schakt-

ningsarbeten samt därmed sammanhängande planeringsarbeten för andra etappen i nybyggnad för Musikaliska akademien med musikhögskolan.

Statsutskottet anförde i utlåtande nr 103/1956 i anledning av dessa motioner bl. a. följande:

Utskottet, som icke är berett att tillstyrka bifall till de nu föreliggande motionerna I: 236 och II: 105, vill emellertid med anledning av motionerna framhålla, att utskottet förutsätter liksom tidigare, att Kungl. Maj:t snarast möjligt upptager i motionerna angivna anslagsfrågor till förnyad prövning.

Riksdagen beslöt i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

I skrivelse den 31 augusti 1956 framhöll byggnadsstyrelsen bl. a., att det beträffande nybyggnaden för Musikaliska akademien med musikhögskolan borde medräknas — förutom den allmänna kostnadsstegringen — en merkostnad av 50 000 kronor som en följd av inträffat avbrott i arbetenas bedrivande samt att totalkostnaderna för etapp II, som tidigare beräknats till 2 925 000 kronor, sålunda enligt prisläget 1 juli 1956 uppginge till 3 125 000 kronor. Styrelsen äskade för budgetåret 1957/58 till nybyggnad för Musikaliska akademien med musikhögskolan ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Framställningen föranledde inte något Kungl. Maj:ts förslag till 1957 års riksdag.

Ett avslag på byggnadsstyrelsens framställning skulle innebära, att utförandet av andra och tredje etapperna fördröjdes minst två år i jämförelse med vad som ursprungligen avsetts.

För att det redan förlängda uppehållet mellan första och andra etapperna inte onödigtvis skall förlängas ytterligare, böra under budgetåret 1957/58 utföras åtminstone de i andra etappen ingående rivnings-, sprängnings- och schaktningsarbetena. Kostnaderna härför kunna beräknas till ca 500 000 kronor.

Nybyggnadens första etapp togs i bruk vid årsskiftet 1956/57, något senare än vad som ursprungligen avsågs. Detta innebär, att akademiens expeditioner utom biblioteksexpeditioner samt huvuddelen av musikhögskolans undervisning nu äro förlagda till Valhallavägen 103—109. Till dess att nybyggnadens andra etapp färdigställts måste undervisningen i orgelspelning och till dess att den tredje etappen färdigställts måste biblioteket behållas kvar i den gamla byggnaden vid Nybrokajen 11. Då det vid undervisningen i en rad ämnen utnyttjade grammofonarkivet tillhör biblioteket, avsågs från början, att även föreläsningarna, åtminstone de i musikhistoria, skulle behållas kvar i den gamla byggnaden. Dels av schematekniska skäl, dels också av den anledningen att den av akademien uttryckta önskan om att få behålla föreläsningssalen i nämnda byggnad inte bifallits ha föreläsningarna måst förläggas till nybyggnaden.

Redan i yttrande den 24 november 1952 över byggnadsstyrelsens skri-

velse den 7 november samma år framhöll Musikaliska akademiens styrelse olägenheterna med utförandet i etapper av en byggnad för här avsedda ändamål. Icke minst med tanke på bibliotekets högst otillfredsställande lokala förhållanden betonade styrelsen, att därest ett utförande i etapper av statsfinansiella skäl skulle visa sig nödvändigt, de skilda byggnadsetapperna måste följa omedelbart på varandra, så att ny biblioteksbyggnad med det snaraste bleve uppförd. Beträffande undervisningen yttrade styrelsen bl. a.:

Styrelsen vill i detta sammanhang erinra om de betydande svårigheter för undervisningen, vilka komma att göra sig gällande på grund av att biblioteket, som nu dagligen utnyttjas av lärare och elever, under en övergångstid kommer på stort avstånd från musikhögskolan.

De här påtalade svårigheterna ha redan börjat framträda, särskilt i sådana ämnen som pedagogik, metodik, formlära, musikhistoria, liturgik, orkester- och ensemblespelning samt körsång och kördirigering. Effektiviteten av undervisningen i dessa ämnen är i hög grad beroende av möjligheten att snabbt anlita akademiens bibliotek, som tillika är fack- och skolbibliotek för musikhögskolan, då däremot i utlandet varje musikhögskola eller konservatorium har sitt eget bibliotek. Notmaterial och annan undervisningsmateriel behöva ofta omedelbart ställas till förfogande. Tidigare, då bibliotek och undervisningslokaler befunno sig i samma byggnad, mötte detta inga svårigheter. Nu har däremot en väsentlig försämring inträtt i här berört hänseende. Dessutom uppstå betydande kostnader för de omfattande transporter av undervisningsmateriel, som bli nödvändiga, så länge biblioteket ligger kvar på sin nuvarande plats.

Den splittring av undervisningen på två håll, som blivit en följd av att undervisningen i orgelspelning måste behållas kvar i de gamla lokalerna, medför inte endast för berörda elever utan också för ett flertal lärare stora olägenheter. Dels är avståndet mellan den gamla och den nya byggnaden relativt långt, dels kan musikhögskolan på grund av undervisningens speciella natur och individuella karaktär inte ha en sådan arbetsordning som exempelvis folkskoleseminarier med inrutade lektionstider och mellanliggande raster.

De till nybyggnaden förlagda expeditionerna, d. v. s. akademiens sekreterarexpedition, musikhögskolans expeditioner och vaktmästarexpeditionerna, ha måst inrymmas i en stor ensemblesal, två av de större lektionsrummen samt tre överspelningsrum, vilket kännbart inkräktar på nybyggnadens för undervisning och övning avsedda utrymmen.

Om det ofrånkomliga provisoriet utsträcker över en längre period, förvärras situationen ännu mer. I särskilt hög grad gäller detta biblioteket och dess möjligheter att på ett tillfredsställande sätt betjäna musikhögskolan och dess elever. Biblioteket får nu sitt mest trängande lokalbehov tillgodosett med hjälp av provisoriska anordningar, som vidtagas i en del

av de gamla undervisningslokalerna vid Nybrokajen 11. Dröjer det längre, innan den nya biblioteksbyggnaden blir färdig att tagas i bruk, d. v. s. innan den tredje etappen blir utförd, måste mera permanenta anordningar vidtagas, varjämte en betydande utökning av bibliotekspersonalen blir ofrånkomlig. Det har redan visat sig nödvändigt att i viss utsträckning anskaffa tidigare inte erforderliga duplettexemplar av noter och litteratur. Vid ett längre provisorium måste detta ske i ännu högre grad. Det torde då bli nödvändigt att inom musikhögskolans lokaler i nybyggnaden inrätta en underavdelning av biblioteket, vilket inte kan ske annat än på bekostnad av för undervisningen avsedda utrymmen. Då föreläsningarna, som tidigare påpekats, måst förläggas till nybyggnaden, har det i biblioteket ingående grammofonarkivet överflyttats till en i nybyggnaden provisoriskt inredd källarlocal. Då det utanför biblioteket inte finns sakkunnig personal tillgänglig för grammofonarkivets skötsel, äro riskerna stora för att det mycket dyrbara skivmaterialet allvarligt skadas, vilka risker bli allt större ju längre provisoriet varar.

Det kan förutses, att musikhögskolans elevantal kommer att öka kraftigt under de följande åren. Mycket snabbt torde därför den situationen komma att inträda, att de av expeditionerna i nybyggnaden nu belagda lokalerna med nödvändighet måste tagas i anspråk för att undervisningen skall kunna ordnas på ändamålsenligt sätt. I nybyggnadens nu i anspråk tagna första etapp ingår inte den för föreläsningarna vid musikhögskolan avsedda speciella föreläsningssalen. Föreläsningarna måste därför under provisoriet hållas i den för undervisningen i pedagogik och metodik avsedda övningssalen. Denna sal är dock inte dimensionerad för de allmänna föreläsningarnas åhörarantal. Redan nu är det svårt att i salen bereda plats för alla de elever, som skola åhöra föreläsningar i musikhistoria. Vid ett större elevantal kommer det att bli omöjligt.

I det för första etappen beviljade inredningsanslaget ingå inga medel för inredning av akademiens och musikhögskolans expeditionslokaler, varför dessa inte kunnat inredas fullt ändamålsenligt. Särskilt gäller detta vaktmästarexpeditionen. Dröjer det länge, innan andra etappen blir färdigställd, måste för denna expedition nu vidtagna anordningar av tillfällig natur ersättas av mera permanenta anordningar, vilket medför ökade kostnader.

Av det relaterade framgår, att ett långvarigt provisorium dels gör det omöjligt att på ändamålsenligt sätt sköta verksamheten inom musikhögskolan och nämnda expeditioner, dels medför avsevärda extra kostnader.

Med utförandet av andra etappen är frågan om anskaffande av orgel till den stora orgelsalen intimt förbunden. Orgeln i fråga har beräknats draga en kostnad av 170 000 kronor.

Musikaliska akademien hemställde i sina anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 under rubriken »Inköp av möbler och inventarier till musik-

högskolans nybyggnad» om anvisande av ett reservationsanslag av 732 000 kronor, varav 170 000 kronor belöpte på nyssnämnda orgel. Då departementschefen icke tillstyrkte medelsanvisning till utförande av andra etappen, medräknade han icke heller något anslag för anskaffande av denna orgel.

Då Musikaliska akademien emellertid i sina anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 framhållit, att en orgel av här avsedd storlek måste beställas minst två år före den tid då instrumentet skall stå färdigt att tagas i bruk och att enligt gällande praxis en tredjedel av totallikviden skall erläggas vid beställningen, påpekades i motionerna I: 68 och II: 303 år 1955 att, även om utförandet av andra etappen skulle uppskjutas till budgetåret 1956/57, beställningen av orgeln måste göras senast vid ingången av budgetåret 1955/56 och en tredjedel av totalkostnaden för instrumentet erläggas till vederbörande firma vid samma tidpunkt. Med anledning härav hemställde motionärerna, att det av departementschefen för budgetåret 1955/56 föreslagna anslaget av 300 000 kronor till Musikaliska akademien med musikhögskolan för inredning och utrustning av nya lokaler måtte höjas med 60 000 kronor för att möjliggöra orgelbeställningen.

I utlåtande nr 58/1955 i anledning av motionerna rörande medelsanvisning till instrument i den stora orgelsalen ansåg sig statsutskottet i enlighet med sitt ställningstagande i övrigt icke böra biträda motionärernas yrkande.

Riksdagen beslöt även här i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 hemställde Musikaliska akademien under rubriken »Inredning och utrustning av nya lokaler» om anvisande av ett sammanlagt belopp av 280 000 kronor, varav 60 000 kronor för beställning av orgel till den stora orgelsalen. Då statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i sitt yttrande till 1956 års statsverksproposition icke tillstyrkte det av byggnadsstyrelsen äskade investeringsanslaget till andra etappen, upptog han icke heller i sitt förslag till medelsanvisning till Musikaliska akademien med musikhögskolan något anslag till ifrågavarande orgel.

I motionerna I: 236 och II: 105 1956 påpekades, att därest anslag beviljades för igångsättande av andra etappen under budgetåret 1956/57 även ett anslag å 60 000 kronor borde ställas till förfogande för att möjliggöra beställning av den i denna etapp ingående stora orgeln, så att dess färdigställande inte försenades, och hemställdes, att det av statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet för budgetåret 1956/57 föreslagna anslaget av 220 000 kronor till Musikaliska akademien med musikhögskolan för inredning och utrustning av nya lokaler skulle höjas med 60 000 kronor till 280 000 kronor för det angivna ändamålet.

Statsutskottet anförde i utlåtande nr 103/1956 i anledning av denna hemställan följande:

Utskottet får härjämte understryka nödvändigheten av att medel för ny orgel anvisas i sådan tid, att orgeln blir färdig att levereras samtidigt med att den nya orgelsalen, som ingår i nybyggnadens andra etapp, står färdig att tagas i bruk.

Riksdagen beslöt även här i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Sedan byggnadsstyrelsen för budgetåret 1957/58 äskat anslag till andra etappen i akademiens nybyggnad, kompletterade akademien i skrivelse den 25 september 1956 sina anslagsäskanden av den 13 september 1956 för budgetåret 1957/58 med hemställan om ett anslag av 65 000 kronor för att vid ingången av budgetåret 1957/58 kunna beställa den för den stora orgelsalen i nybyggnadens andra etapp avsedda orgeln. Vid fastställande av denna summa togs hänsyn till de allmänna kostnadsstegringar som inträffat, sedan akademien först begärde medel till orgeln i fråga.

Då statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i sitt yttrande till årets statsverksproposition inte tillstyrkt det av byggnadsstyrelsen äskade investeringsanslaget till andra etappen, har han icke heller i sitt förslag till medelsanvisning till Musikaliska akademien och musikhögskolan upptagit något anslag till ifrågavarande orgel.

Därest anslag beviljas för igångsättande av andra etappen under budgetåret 1957/58, bör även ett anslag å 65 000 kronor ställas till förfogande för att möjliggöra beställning av den i denna etapp ingående stora orgeln, så att dess färdigställande inte försenas.

Med stöd av vad här anförts hemställa vi,

- 1) att riksdagen måtte besluta att anvisa ett investeringsanslag till nybyggnad för Musikaliska akademien med musikhögskolan med 500 000 kronor för utförande av rivnings-, sprängnings- och schaktningsarbeten och därmed sammanhängande planeringsarbeten i nybyggnad för Musikaliska akademien med musikhögskolan;

- 2) att de av statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i årets statsverksproposition föreslagna anslagen till Musikaliska akademien med musikhögskolan höjas med ett reservationsanslag av 65 000 kronor till inredning och utrustning av nya lokaler.

Stockholm den 22 januari 1957

Harald Hallén

Elis Håstad

Einar Gustafsson

Margit Vinge

i Mem